

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ
СЛІ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ**

el-conf.com.ua

***«РОЗВИТОК НАУКИ ТА ОСВІТИ
УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ»***

20 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

М. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

Розвиток науки та освіти України під час воєнного стану, СЛІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Івано-Франківськ, 20 грудня 2024 року. – 244 с.

Збірник укладено за матеріалами доповідей СЛІІ Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Розвиток науки та освіти України під час воєнного стану», 20 грудня 2024 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

2. Маляр Л. В., Ваколя З. М., Особливості мотивації учнів до навчальної діяльності. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 82. 2021 р. С. 103-104.

3. Селуянова М.В. Почуття відповідальності дітей молодшого шкільного віку. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2015 р. С 210; 212.

4. Халько М. С. Характеристика мотиваційного компоненту навчальної діяльності молодшого школяра. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки. Випуск 7(52). 2018 р. С. 151.

5. Штепа О. С. Мотиваційне здоров'я особистості / О. С. Штепа // Практична психологія та соціальна робота. 2012. № 8. С. 1-4.

Журналістика

СЕРІЯ АВТОРСЬКИХ ПУБЛІКАЦІЙ «СУЧАСНА
ЖУРНАЛІСТИКА В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ:
РОЗВІНЧАННЯ ФЕЙКІВ В ІНФОПРОСТОРІ»

*Павлов Роман Євгенійович,
магістр групи ЖУР-23ДМ*

*Факультету гуманітарних та соціальних наук
Східноукраїнського національного університету*

імені Володимира Даля

Науковий керівник: Зайцева Станіслава Станіславівна,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

кафедри педагогіки, української філології

та журналістики

У сучасному світі інформаційні війни стали важливим компонентом гібридної агресії між державами. Україна, що понад 10 років потерпає від російської агресії, веде активну боротьбу на інформаційному фронті. Російсько-українська війна є прикладом гібридної війни, в якій протидія дезінформації та ворожій пропаганді відіграє

дуже важливу роль. Ми підкреслили, що розвінчання російських фейків сьогодні є невіддільною частиною інформаційної безпеки нашої держави. В процесі дослідження також неодноразово наголошували на тому, що український інформаційний простір постійно знаходиться під навалом фейкових новин, маніпуляцій та ворожих наративів, які спрямовані дестабілізувати суспільство, підірвати довіру до державних інституцій. Виходячи з цього, робота журналіста, який дотримується професійних стандартів та прагне доносити правду до аудиторії, має дуже велике значення.

Об'єктом дослідження стали фактчекінгові платформи, такі як «StopFake», «Детектор медіа», «По той бік новин» і «Washington Post Fact Checker». Предмет — методи й інструменти розвінчання російських фейків, що використовуються для боротьби з дезінформацією. В процесі дослідження ми з'ясували, що фейки сьогодні є потужним інструментом маніпуляції суспільною свідомістю, здатні викликати значний резонанс та емоційну реакцію з боку аудиторії. Їх поширення особливо небезпечно під час війни, коли панічні настрої серед населення лише посилюють негативний вплив дезінформації. Характерними ознаками фейків, на які варто звертати увагу, є відсутність достовірних джерел, емоційно забарвлений текст, анонімність автора, однобічність подання інформації.

Ми також встановили, що ефективна протидія фейкам потребує систематичного моніторингу медіапростору, розвитку фактчекінгових платформ та покращення навичок критичного мислення серед громадян. Важливо зазначити, що українські фактчекінгові ресурси сьогодні активно працюють в цьому напрямку та прагнуть забезпечити громадян лише правдивою інформацією. Своєю діяльністю вони розвінчують брехливі та маніпулятивні наративи ворога, показують правду в конкретній історії й таким чином сприяють збереженню інформаційної безпеки держави.

Ми проаналізували різні методи, які застосовуються для розвінчання фейків, на прикладі видань StopFake, «Детектор медіа», «По той бік новин», Washington Post Fact Checker, описали специфіку їхньої роботи. Ці платформи вважаються авторитетними джерелами правдивої інформації, їм довіряють багато користувачів. Важливо

вказати, що онлайн-видання, типу “Детектор медіа”, не лише викривають фейки, але й сприяють медіаосвіті, використовуючи для цього низку способів. Зокрема, це постійний моніторинг медіа та висловлювань публічних діячів, політиків, проведення заходів, тренінгів з підвищення медіаграмотності. Фактчекінгові платформи, як-от “По той бік новин”, роблять акцент на спростуванні фейків, які поширюються переважно у соціальних мережах та які часто публікують у себе звичайні користувачі (але ці “вкиди”, на жаль, також можуть розміщувати й українські ЗМІ). Ми виокремили низку інструментів, які використовують у роботі фактчекери та які варто знати кожному споживачу новин, задля перевірки тексту, відео чи фото на правдивість. Це зокрема TinEye – пошук зворотного зображення, щоб знайти, де використовувалось фото, перевірити, чи були його модифікації; Google Reverse Image Search – завантаження зображення або вставка посилання для пошуку його оригінального джерела. Також фактчекери активно використовують інструменти для перевірки відео: InVID – спеціалізований інструмент для перевірки відео, YouTube DataViewer. Для перевірки тексту журналісти застосовують Google Advanced Search – пошук за конкретними словами, датами чи доменами, для перевірки метаданих – ExifTool (перевіряє метадані зображень та відео), FotoForensics (аналіз зображень на предмет редагувань).

Проект Washington Post Fact Checker у своїй роботі аналізує політичні заяви, робить перевірку публічних виступів на їх відповідність фактам та потім у разі необхідності публікує спростування. Цікавою є унікальна система присвоєння оцінок такого роду виступам за рівнем неправдивості інформації, яку запровадили журналісти цього проекту (ця система відома під назвою Pinocchio).

На основі дослідження було створено 10 публікацій для інтернет-ресурсу Truthful Reporting, спрямованих на розвінчання фейків та просування важливості критичного мислення й аналітичного підходу до інформації. Можна вказати, що навички розпізнавання маніпуляцій та фейків в медіа вкрай необхідні сьогодні для збереження та зміцнення демократичного суспільства, яке розуміє правду про події у своїй країні.

Сучасна українська журналістика має постійно адаптуватися до умов та викликів гібридної війни. Це означає вдосконалення й розвиток різних інструментів для викриття дезінформації та підвищення медіаграмотності. На прикладі кількох видань, що спеціалізуються на фактчекінгу, було продемонстровано важливість їхньої діяльності сьогодні, в часи інформаційної війни росії проти України.

За підсумками дослідження можемо сказати, що подальший розвиток медіаграмотності, нових проєктів, присвячених цьому, а також співпраця між українськими та міжнародними фактчекінговими платформами дозволить ефективніше протистояти інформаційним загрозам та “вкидам”, зокрема з боку російської пропагандистської машини.

Література:

1. Бабак А. Розквіт фактчекінгу у світі: огляд найцікавіших проєктів. Детектор медіа. URL: http://ms.detector.media/web/online_media/rozkvit_faktekingu_u_sviti_oglyad_naytsikavishikh_proektiv (дата звернення: 05.11.2024).

2. Беленчук І. В. Фейки та їх використання російськими масмедіа в умовах інформаційної війни. Магістерські студії. Херсон : ХДУ, 2021. Вип. 21. URL: <https://bit.ly/3ZRsst3> (дата звернення: 02.12.2024).

3. Буроменський М., Штурхецький С., Білз Е. та ін. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. К.: Компанія ВАІТЕ. 2016. 122 с.

4. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практичний посібник. Дніпро: ЛІРА 2017. 138 с. URL: https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2017/06/AMO_Factchecking-jako-trend-v-investigativni-zurnalisticke-moznosti-a-perspektivy.pdf (дата звернення: 05.12.2024).

5. Гугл перевіряє новини на достовірність по всьому світу. Детектор медіа. URL: <https://ms.detector.media/it-kompanii/post/18716/2017-04-07-google-pereviryaie-novyny-na-dostovirnist-ro-vsomu-svitu/>(дата звернення: 05.11.2024)

6. Гуцуляк Д. Фактчекінг як інструмент протидії дезінфор-

мації в умовах гібридних конфліктів. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. 2024. DOI: <https://doi.org/10.32689/maur.philol.2024.2.3> (дата звернення: 06.12.2024).

7. Шульська Н. М., Возняк О. О. Фейкові новини як елемент інформаційної війни. Modern research in world science : proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua” Lviv Ukraine. 2022 С. 1015–1021. URL: <https://sci-conf.com.ua/i-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-modern-research-in-world-science-15-17-maya-2022-goda-lvov-ukraina-arhiv/> (дата звернення: 22.11.2024)

8. Шульська, Н. Зінчук. Р. Медіаманіпуляції в умовах російсько-української війни (на прикладі локальних ЗМІ). «Південний архів» (філологічні науки). 2022. С. 68-76. URL: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-2691/2022-90-9> (дата звернення: 24.11.2024)

9. Шульська Н.М., Зінчук Р.С, Навальна М.І. Антифейкові ресурси сучасного медіапростору України в умовах інформаційної війни. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2022, С. 268-273. DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2022.4.2/44>